

'ATÖLYE'NİN ARDINDAN: BARIŞÇIL BİR SİLAH OLARAK KAMERA

Geçen sayıda duyurduğumuz 'Video Aktivism ve Yurttaş Haberciliği Atölyesi'ni If İstanbul Festivali kapsamında 21-22 Şubat 2008 günlerinde gerçekleştirdik.

Atölyede konuklarımız New York merkezli I-Witness Video'dan Eileen Clancy, İsrail'deki İggal Altındaki Topraklarda İnsan Hakları Enformasyon Merkezi B'Tselem'den Oren Jakobovich ve FotoRöportaj.org'dan Altan Bal iki gün boyunca kendi çalışmalarını tanıtan sunumlar yaptılar, örnekler gösterdiler, çalışmalarını özellikle etik, politik, yasal ve pratik açılarından olmak üzere çok boyutlu bir şekilde hep birlikte tartışmamızı sağladılar. 1970'lerde Susan Sontag'ın kamerayı öldürmeyen bir silaha benzetmesini hatırlarsak, aslında video aktivizmin temelinde kameranın bu gücü var. Sivil haklar ve insan hakları mücadelesinde video nasıl etkili bir araç olarak kullanılabilir? Bu bağlamda konuklarımızın paylaştıkları deneyimler ve örnekler çok değerliydi.

Eileen Clancy (i-witnessvideo.info), ABD'deki protesto ve yürüyüşlerdeki polis müdahalesini belgelemek için video teknolojisini nasıl kullandıklarını, bir video görüntüsünün mahkemede delil olarak kullanılabilmesi için neler yapılması gerektiğini yaşadıkları yasal süreçlerden örnekler vererek anlattı.

New York'ta barışçıl eylemcilere saldıran polis şefinin emekli edilmesi, protestocuların içine sızan ve olay çıkması için provokasyon yapan gizli polislerin New York Times gazetesinde afişe edilmesi gibi elde ettikleri somut sonuçlardan bahsetti.

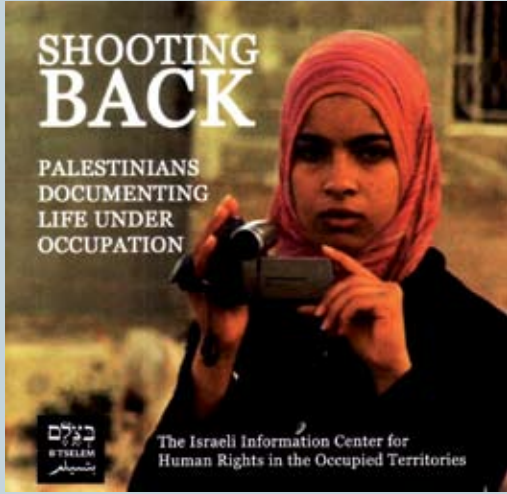
Oren Jakobovich ise B'Tselem (btselem.org) olarak yayınladıkları insan hakları ihlalleri raporları için yaptıkları videolardan örnek olarak yasadışı bir şekilde İsrail'de tutulan Filistinli tutukluların çocuklarını anlatan videoyu, yine yasadışı bir şekilde kapatılan bir sokağı Filistinlilerin geri alma eyleminin videosunu ve El-Halil'de yerleşimcilerin tacizine uğrayan Filistinli ailenin yaşadıklarını ailenin kızının elindeki kamera ile kaydettiği videoyu gösterdi. Bunlar arasında belki de en etkileyici olan Filistinli ailelere video kamera verdikleri 'Shooting Back' adlı projenin ürünü olan son videoydu. Hakları ihlal edilen insanlar artık video kamerayı kendi ellerine alıp kendi hikayelerini kendileri anlatıyorlar ve B'Tselem'in yaptığı ise bunu sağlayan altyapıyı oluşturmak.

Aktivizm bağlamında Fotoröportaj.org'un

özellikle Novamedli kadınların direnişini konu eden foto-röportaj projesi oldukça etkileyiciydi. Türkiye'de de sivil haklar mücadelesi ve insan hakları ihlalleri bir süredir fotoğrafçılar, haberciler ve video aktivistler tarafından kaydediliyor ve özellikle internete yayınlanıyor. I-Witness ve B'Tselem'in çalışmaları eksik olanın ne olduğu ve görüntüleri yayınlamanın ötesinde ne yapılabileceği konusunda ipuçları sunuyor. Görüntüler varsa ama varlığından kimsenin haberi yoksa, erişilemiyorsa, görülüyorsa ve daha da önemlisi kullanılmıyorsa ne işe yarar? Tanıklık etmenin ve kaydetmenin ötesinde ortaya çıkan görüntülerin yasal süreçlerde suçluların adalet önüne çıkarılmasını sağlayabilmek için belge ve delil olarak kullanılabilmesi, kamuoyu oluşmasının sağlanması için paylaşılması, insan hakları ihlallerinin önlenmesi için kullanılması nasıl sağlanabilir?

Yasal süreçlerde delil olarak kullanılacak, ülke içinde ve dışında hak ihlallerine dikkat çekebilecek ve kamuoyu oluşturabilecek nitelikte görsel/işitsel malzemeleri içeren kapsamlı bir 'insan hakları fotoğraf ve video arşivi' oluşturulmasının gerekli olduğu görüşündeyim. Bunun en önemli şartlarından birinin de bu çalışmaların sistematik, sürdürülebilir ve kurumsal bir şekilde yapılabilmesi. Ayrıca ülke içinde ve dışında yıllardır insan hakları mücadelesi veren kuruluş ve kişilerle işbirliğine gidilmesinin önemli olduğunu, bu amaçla bir ortak çalışma başlatmak için bu tür atölye çalışmalarının çok faydalı olduğunu ve olacağını düşünüyorum.

Can Candan

FONLAR

World Cinema Fund	Sinema endüstrisi gelişmekte olan ülkelerin yapımı olan filmlere yapım desteği. <100.000 €	13 Mart 2008	www.berlinale.de
ACE Fonu	Hayvanlarla ilgili konuları olumlu olarak işleyen filmler için 25.000 \$	14 Mart 2008	http://silverdocs.com/media/docs/ace_grant_2008pdf4.pdf
Gucci Tribeca Belgesel Fonu	Sosyal değişimi tetikleyen ve medyada yer bulmayan konular hakkındaki belgeseller için tamamlama fonu. 5.000- 30.000 \$	11 Nisan 2008	www.tribecafilminstitute.org
Visions Sud Est	Afrika, Güney Amerika, Asya ve Doğu Avrupa filmleri için yapım desteği. 20.000 CHF	30 Nisan 2008	www.visionssudest.ch

LONDRA POSTASI

■ ALISA LEBOW

Buyrun size bir kişilik testi:

Deprem olduğunda veya üzerinize bombalar yağmaya başladığında aşağıdakilerden hangisini yaparsınız?

- Sığınacak bir yer bulmaya çalışırım
- Yardıma ihtiyacı olanlara yardım ederim
- Kameramı alır olan biteni kaydederim

Lübnanlı yönetmen Philippe Aractingi'nin bu soruya vereceği cevap kesinlikle 'c' şıkkı. Aractingi aslında belgesel sinemacı değil, ama hızlı refleksleri var ve neyin dramatik değer taşıdığını iyi biliyor. *Bombalar Altında* (*Sous les bombes*, 2007) filmini 2006 yazında Lübnan'da, İsrail'in ülkeyi bombalaması esnasında çekmiş. Başrolde iki profesyonel oyuncu var, esnek bir senaryoya doğaçlama çalışmışlar. Senaryonun merkezinde yurtdışından gelip oğlunu ve kızkardeşini güney Lübnan'da arayan zengin anne Zeina ile ona

Philippe Aractingi *Bombalar Altında*'nın setinde

yolculuğunda eşlik eden Hıristiyan taksi şoförü Tony yer alıyor. "Fon"da daha az önce yerle bir edilmiş bir Beyrut ve güney Lübnan manzarası, paramparça yollar ve köprüler var. "Yardımcı oyuncular" ise gerçek hayatın Lübnanlıları, yani Aractingi'nin çekimleri sırasında bombardımanın etkilerini tüm şiddetiyle yaşayan halk. Haliyle gerilim had safhada, acılar sıcak. Filmin akışına kapılmamak neredeyse imkânsız, yine de biraz zorlama bir yanı var. İlginç bir dram sahnelemek uğruna hakiki acılar alet edilmiş gibi huzursuz edici bir his bırakıyor insanda.

2006 yazında Lübnan'a yapılan saldırı muhtemelen Orta Doğu tarihindeki en çok videoyla belgelenen çatışmaydı. Bölgede bulunan ve elinde kamera, hatta cep telefonu olan herkes 'c' şıkkını seçmiş gibiydi. Lübnanlı ve yabancı belgeselciler onurlu bir duruşla saldırıların korkunç sonuçlarına tanıklık etme görevini üstlendiler. Maalesef aralarında Aractingi gibi, savaş bölgesinde gözü pek sinemacılar olarak bileğinin gücünü göstermeye çalışırken fırsatçılık tuzağına takılanlar oldu.

Aractingi'nin filmi türünün ilk örneği değil elbette. Gerçek tarihsel olayları fon olarak kurmaca bir anlatı oluşturmada usta olan Abbas Kiarostami ve Michael Winterbottom gibi sinemacılar var. Bu tür melez filmlerin ilk örneklerinden biri Haskell Wexler'in 1968'de Chicago'da Vietnam savaşına karşı protestolar sırasında çektiği

Medium Cool filmidir. Ellerinde pankartlarıyla slogan bağırarak hippilerin ve aktivistlerin arasında Wexler'in kurmaca karakterleri dolandır. ABD ordusunun panzerleri Chicago şehir merkezine ilerleyip kalabalığa ateş açtığı anda ortalık karışır. Filmde kurmaca baloncuğunun patlayıverdiği çok ünlü bir an vardır, kamera asistanı korku içinde yönetmene seslenir: "Dikkat et Haskell, kurşunlar gerçek!" *Medium Cool*'un açılış sahnesinde ise bir trafik kazasını takiben olay yerinde çekim yapan bir haber ekibini izleriz. Acılar içinde kıvranan kadın şoförü son derece serinkanlı bir biçimde görüntülemektedirler, ambulans çağırılmadan önce "görüntüyü yakaladıklarından" emin olmak isterler.

Wexler'in çığır açıcı filmiyle Aractingi'nin filmi arasındaki büyük fark şu: Wexler insanı trajedi karşısında kameraya sarılma itkisinin etik açıdan ne denli sorunlu olduğunu göstermeye çalışırken, Aractingi'nin trajediyi kendi işine alet etmek dışında pek bir derdi yok gibi görünüyor.

44. Antalya Altın Portakal Film Festivali'nde hem Eleştirilenler Ödülü'ne hem de NETPAC Ödülü'ne layık görülen *Bombalar Altında*, Venedik Film Festivali'nde İnsan Hakları Ödülünü aldı, Dubai Film Festivali'nde birincilik ödülünün yanı sıra en iyi kadın oyuncu (Nada Abou Farhat) ödülünü kazandı. İngiltere'deki ilk gösterimi ise Mart ayında, İnsan Hakları İzleme Örgütü'nün film festivalinde gerçekleşecek.

(Çeviri: Başak Ertür)

Alisa Lebow Londra'daki Brunel Üniversitesi'nde belgesel kuramı, tarihi ve prodüksiyonu üzerine ders veren bir sinemacı ve akademisyen. Ayrıca docİstanbul Belgesel Araştırmaları Merkezi'nin kurucu üyelerinden.

BAŞVURU TARİHİ YAKLAŞAN FESTİVALLER

Londra Bağımsız Film Festivali	6 Mart 2008 / 20 Mart 2008	www.londonindependentfilmfestival.org
Silverdocs	7 Mart 2008	http://silverdocs.com
EcoVision Festival	14 Mart 2008	www.ecovisionfestival.com
Brooklyn Uluslararası Film Festivali	15 Mart 2008	www.wbfff.org
Cannes Uluslararası Film Festivali	17 Mart 2008	www.festival-cannes.org
Pärnu Uluslararası Belgesel ve Antropoloji Film Festivali	1 Nisan 2008	www.chaplin.ee/filmfestival

BELGESEL MARKET

MIPDOC	5-6 Nisan 2008	www.mipdoc.com
--------	----------------	--